

Колесник Анастасія Єгорівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач
кафедри юридичного документознавства
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Проценко Г. П.

ПЕРЕМОВИНИ З ПРАВОПОРУШНИКАМИ: МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ

На сучасному етапі становлення суспільства стає з кожним днем все більш актуальною проблема ненасильницьких засобів вирішення конфліктних ситуацій [1].

Складовою професійної діяльності працівників поліції, незалежно від їх спеціалізації, виступає професійне спілкування. Таке спілкування з різними категоріями громадян, зокрема з правопорушниками, злочинцями, – одна з невід’ємних характеристик оперативно-службової діяльності [2].

Особливе місце займають завдання, що пов’язані з випадками захоплення заручників, викрадення людей (в тому числі дітей), погроз вчинення збройних нападів, вбивств, вибухів, підпалів, масових отруень, активної протидії злочинцями заходам по їх затриманню. Це зумовлює необхідність підготовки правоохоронних органів всіх цивілізованих держав до взаємодії у конфліктній ситуації, в тому числі й до перемовної діяльності.

Перемови – це засіб вирішення конфлікту, коли за наявності у сторін суперечливих інтересів існує їхня певна взаємозалежність, яка дозволяє сторонам дійти взаємоприйнятних рішень. Перемовини є комбінацією двох чинників: захисту власних інтересів, з одного боку, і залежності від опонента – з іншого. Перемовини – це самостійне соціальне вміння, яке не можна зводити ні до процесу співробітництва, ні до процесу боротьби; вони містять у собі обидва компоненти у їх діалектичній взаємодії [3].

Цілком особлива і, мабуть, найскладніша в силу свого трагізму перемовна ситуація, – це перемовини з «асоціальними елементами», правопорушниками і терористами, особливо, якщо у них в полоні заручники. У всьому світі представників спецслужб спеціально навчають психологічного впливу на

терористів шляхом перемов. Іноді до такої роботи залучають професійних психологів.

Про те, як саме потрібно вести такі переговори, ставка в яких – життя людей, написані цілі дисертації. Існує цілий ряд змістовних, технічних, психологічних і стильових рекомендацій як для початку таких перемовин, так і з їх продовження та завершення [4].

Перемовний процес – специфічний вид комунікативної взаємодії у ситуації, коли цілі, інтереси або позиції сторін містять у собі протиріччя.

Технологія перемовин – сукупність послідовних дій, до яких звертаються сторони в ході перемовин, і принципів їх реалізації. Вона включає принципи, способи подання позиції і тактичні прийоми взаємодії з опонентом.

Ми можемо виокремити особливості тактичної підготовки майбутнього поліцейського до ведення перемовин із правопорушниками. По-перше, перемовний процес являє собою специфічний вид комунікативної взаємодії у ситуації, коли цілі, інтереси або позиції сторін містять у собі протиріччя, як вже зазначалося вище. По-друге, специфічність перемовного процесу полягає у тому, що на перемовинах кожен опонент тісно контактує з іншим і змушений урахувати їх дії. По-третє, ведення перемовин з правопорушниками є специфічним різновидом професійної діяльності працівників поліції, який входить до системи оперативно-розшукових, слідчих та інших заходів, спрямованих на попередження, розкриття й розслідування злочинів, а також виступають складником, невід'ємною частиною тактичних операцій у криміналістичній, оперативно-розшуковій та кримінально-процесуальній діяльності [5].

Виділяють такі мовні особливості ведення перемовин: доречна гучність голосу – опонент перемовин повинен чути вас цілком виразно; вимова – слова слід вимовляти чітко та енергійно; розумний темп – швидкість вимовлення слів повинна бути доступною для сприйняття; правильна інтонація – наявність логічних і психологічних пауз, виділення потрібних слів, відмова від монотонності; правильний тон – не грубий і не м'який, а доброзичливий і впевнений; відсутність слів-паразитів тощо.

Особливе місце займають перемови з терористами, адже саме ці правопорушники становлять одну з найбільших загроз для життя і здоров'я людини у сучасному світі. Фахівці виділяють такі мовні особливості цього процесу. Вважається, що ніколи не можна починати діалог зі слів вітання: «Добрий день, шановний пане ...».

Ніякого побажання бути здоровим, тим більше ніякої поваги – ці люди повинні знати, що поставили себе поза законом, і що розмова з ними буде вестися відповідно до їх вчинків і дій, тобто – з позиції сили. Водночас сторона, що веде перемови, всіляко повинна демонструвати впевненість в своїх силах і повноваженнях, своїх можливостях і психологічній стійкості. Ні в якому разі не можна давати зрозуміти своїм опонентам про невпевненість в своїх силах і страху за власне життя або за життя оточуючих. Не рекомендується відповідати згодою на першу ж вимогу терористів. Представник з перемовин повинен дати зрозуміти опонентам, що у нього немає повноважень приймати остаточне рішення (навіть якщо насправді це не так) – таким чином можна знизити тиск терористів на парламентаря і потягнути час, потрібний для ухвалення рішення і підготовки до рішучих дій.

Перемовини слід вести без явних емоцій, строго і чітко. Не можна брехати їм про умови договору. Не можна безпосередньо відповідати на їхні вимоги «немає» – це може викликати вибух обурення і мати трагічні наслідки для заручників. Необхідно завжди намагатися показувати, що досягнуто певного прогресу у вирішенні ситуації.

Зазвичай вважається, що переговори необхідно вести до кінця – поки вони остаточно не проваляться або до моменту, коли життя заручника буде в явній небезпеці. Очевидно, що багато в інструкціях з проведення перемовин з терористами залишається строго для службового користування, однак основи психологічної взаємодії з такого роду «партнерами» по перемовинах повинні бути в арсеналі грамотних комунікаторів різного профілю.

Варто відзначити, що зараз у спеціальних підрозділах поліції багатьох західних країн існують спеціально створені групи (відділи, підрозділи) щодо ведення перемовин, діяльність яких спрямована на вирішення конфліктних ситуацій без застосування сили (антикризові переговори): переговори з особами, схильними до аутоагресивної поведінки; взаємодія із натовпом; ведення перемовин у ситуації захоплення заручників; ведення перемовин у ситуації звільнення (обміну) полонених тощо. Цей досвід є позитивним для нашої країни.

Отже, професійне спілкування працівників поліції – це обов'язковий елемент, а для представників певних служб і підрозділів – різновид їх професійної діяльності. У процесі спілкування здійснюється організація та реалізується тактика взаємодії з різними категоріями громадян з метою попередження, припинення, розкриття та розслідування правопорушень і злочинів.

Список використаних джерел

1. Кудерміна О.І. План-конспект проведення лекційного заняття. Професійно-психологічна підготовка працівників ОВС. 2014 рік. URL: <https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/up/lectures/лекс-ppp4.doc>.
2. Дубова І.О. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. Психологічні особливості професійного спілкування поліцій в екстремальних умовах. Київ 2003 рік. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_low/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=E_DOWNLOAD=1.
3. Матеріали для самостійної роботи. Психологія переговорної діяльності. Київ 2016 рік. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/up/zaochka/NMK_12.doc.
4. Види переговорів. URL: https://stud.com.ua/58236/psihologiya/vidi_peregovoriv.
5. Трояновський В.С. Питання про тактичну підготовку поліцейських до ведення переговорів із правопорушниками. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/342/1/%D0%A2%D0%92.%D0%A1.pdf>.

Колесник Вікторія Вікторівна,
курсант навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: завідувач кафедри
юридичного документознавства навчально-
наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
філологічних наук, доцент **Стратулат Н. В.**

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТЬ «ОФІЦІЙНА МОВА» ТА «ДЕРЖАВНА МОВА» НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ПРАВА

Державність мови є ознакою і символом державності народу. Але значення удержавлення мови аж ніяк не вичерпується його символічним аспектом: без мови неможливе функціонування країни, зокрема її державної форми. Тому, безперечно, важливість вивчення питання «державна мова», а поряд з ним «офіційна мова» є вкрай актуальною.

Для позначення статусу мови в більшості країн використовують термін «державна мова» або «офіційна мова».